

**НАУКОВА ШКОЛА Т.С. ЯЦЕНКО
ГЛИБИННОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЇ**

**ЯЦЕНКО
ТАМАРА СЕМЕНІВНА**

Академік Національної академії педагогічних наук України, доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри глибинної корекції і психологосоціальної реабілітації Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Народилася 2 травня 1944 р. у с. Дробишівка Корсунь-Шевченківського району на Черкащині. Закінчила Корсунь-Шевченківське педагогічне училище, фізико-математичний факультет Черкаського педагогічного інституту. Навчалася в аспірантурі Київського педагогічного інституту. У 1972 р. захистила кандидатську дисертацію, а у 1989 р. — докторську.

Наукова школа Т.С. Яценко започаткована у 80-х рр. ХХ ст. під впливом ідей академіка О.О. Бодальова, що дало поштовх для формування психодинамічної парадигми. Майстерність практики вченої в груповій корекції знайшли втілення в методі активного соціально-психологічного пізнання (АСПП). Наукова школа орієнтована на пізнання цілісності психічного в його свідомих та несвідомих виявах. Має численних послідовників в Україні та за її межами.

Вперше звернула увагу на те, що техніки (інструментальні аспекти) надання психологічної допомоги людині повинні йти позаду пізнання та розуміння фахівцем природи психіки. Підхід Т.С. Яценко до психіки охоплює три аспекти: структурний, функціональний та поведінковий. Значущі її відкриття стосуються динамічно-функціональних аспектів. «Модель внутрішньої динаміки психіки» повністю відомі, з часів З. Фрейда, вертикальні взаємозалежності лінійними, які підкорені принципам синергії (а не антагонізму). Ввела у психологію принцип «невід'ємності свідомого і несвідомого» та принцип «із іншого». Поставила акцент на системності активності «психологічних захистів» та диференціації їх на два різновиди: базальні та периферійні; встановлено базовий конфлікт психіки «життя смерть»; введено категорії — «невидимий горизонт» та «імпліцитний порядок психіки». Розкрито значущість перинатального (домовного) періоду для розвитку психі-

ки суб'єкта. Введено в науковий обіг поняття «едіпальна довершеність», що окреслює навантаження психіки постфактумним усвідомленням суб'єктом його причетності до мимовільного порушення «Табу на інцест» (кровозмішення: у доньки — з батьком, у хлопчика — з матір'ю), що виражається у наслідкових ефектах: фоновому почутті «без вини винний», «амбівалентності емоційного сприйняття близьких людей», «тенденції до самопокарання та самодепривування», самоімпотування психіки та ін.

Розвиток наукової школи включає також розкриття архетипної універсальності законів психіки людини при наявності інструментальних можливостей методу АСПП проникнення в індивідуальну неповторність психіки кожної особи. Розкрито провідні механізми (закони) ефективного здійснення глибинно-корекційного процесу — «позитивна дезінтеграція психіки і вторинна її інтеграція на більш високому рівні розвитку психіки»; встановлено передумови глибинного пізнання — спонтанність поведінки суб'єкта та візуалізована його саморепрезентація, що відкриває науково обґрунтовані перспективи розвитку психологічної практики в Україні.

Автор понад 300 наукових праць, серед яких 35 посібників і монографій, зокрема: «Соціально-психологічне навчання в підготовці майбутніх вчителів», «Психологічні основи групової психокорекції», «Самодепривація психіки та дезадаптація суб'єкта», «Глибинне пізнання самодепривації психіки майбутнього психолога».

Член вченої ради із захисту дисертацій НДІ психології імені Г.С. Костюка НАПН України, вищої атестаційної комісії МОН України, вищої атестаційної комісії ВАК; Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних та психологічних наук НАПН України; експерт Наукової ради МОН секції педагогіки, психології, проблем молоді та спорту. Входить до редколегії багатьох видань відповідного профілю ВНЗ України.

Представники наукової школи: Л.Л. Бондаревська, Л.Я. Галушко, І.В. Євтушенко, Т.І. Білуха, О.В. Педченко, О.М. Полянничко, О.О. Святка, І.М. Сергієнко, І.В. Сірик, О.Г. Стасько, Л.Г. Туз та ін. За час становлення школи захищено 3 докторські та 40 кандидатських дисертацій. Відмінник освіти України, нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня, медалями «К.Д. Ушинський» та «Г.Сковорода».

**T. S. YATSENKO SCIENTIFIC SCHOOL
FOR DEEP PSYCHO-CORRECTION**

Fields of research: methodology of active social psychological cognition, psychological integrity of conscious and unconscious manifestations, Oedipus' perfection, universal laws of human psyche with intrusion into individual uniqueness of each individual.